

NODYN BRIFFIO

Materion ac Opsiynau Cyllido CDS

Andy Roberts, Swyddog Cynllunio Datblygu Strategol Rhanbarthol

Y Cyd-destun

Mae gan y Cyd-bwyllgor Corfforedig ddyletswydd statudol i gynhyrchu Cynllun Datblygu Strategol (CDS), ac fel rhan o hyn, dylai asesu'r adnoddau sydd eu hangen i gwblhau'r ddyletswydd hon, yn cynnwys y modd i ariannu'r gwaith o gynhyrchu'r cynllun hwn yn llawn.

Mae Nodyn Esboniadol 1 Llywodraeth Cymru (Cynlluniau Datblygu Strategol - y trosglwyddiad i Gyd-bwyllgorau Corfforedig) a gynhyrchwyd yn 2021 yn nodi ym mharagraff 5.2 "*mae angen gwneud cysylltiad allweddol rhwng y Cytundeb Cyflawni (CC), graddfa a sgôp tîm paratoi cynllun a chynllunio ariannol, oherwydd os nad yw'r tri yma yn eu lle gall unrhyw gynnydd gael ei lesteirio*".

Gwnaed gwaith gan Grŵp Swyddogion Cynllunio Gogledd Cymru (GSCGC) yn 2021 i asesu graddfa a sgôp tîm paratoi cynllun, ac i asesu sgôp a chostau tebygol cynhyrchu CDS yn gyffredinol. Roedd yr ymarferiad hwn yn cyfrifo y byddai'r costau cyffredinol i gynhyrchu'r CDS yn £3,120,461, a chan dybio bod 5% yn rhesymol am gynnydd/chwyddiant ers hynny, byddai'r gost erbyn hyn yn £3,276,484.

Tra bo CBC y Gogledd wedi mynd ati'n ddarvoudus i osod cyllideb i gychwyn gwaith ar y CDS yn ei gyllideb gyntaf ar gyfer 2025/26 (£431,500), pan fo hyn yn cael ei ragdybio dros yr amserlen cynhyrchu cynllun 5 mlynedd sy'n cael ei ragweld (2026/27 - 2030/31), ni fyddai hyn (os yw'n cael ei gadw'n statig) yn bodloni costau llawn y CDS, sy'n cael ei amcangyfrif gan GSCGC.

Mae cael adnoddau a chyllid ar gyfer y CDS yn fater allweddol sy'n cael ei godi gan bob un o'r pedwar CBC yng Nghymru ar hyn o bryd, oherwydd er bod y mwyafrif o'r CBC wedi ymgysylltu ag ymgynghorwyr i arwain ar gynhyrchu Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol (CTRh), mae'r gofynion hwy a mwy cymhleth ar gyfer CDS angen i'r CBC ystyried defnyddio ei staff ei hun i gydlynu'r CDS mewn ffordd sy'n gost-ffeithiol.

Mae cadeiryddion y pedwar CBC yn ystyried cysylltu â Llywodraeth Cymru i roi gwybod iddynt heb gyllid sylweddol gan Lywodraeth Cymru, ni fyddant â'r gallu digonl i baratoi CDS i'w rhanbarthau perthnasol. Mae hyn yn dal i fod dan ystyriaeth.

Mae Llywodraeth Cymru (yn anffurfiol ar hyn o bryd) wedi awgrymu bod £400k o bosib ar gael yn y flwyddyn ariannol hon i bob CBC fwrw ymlaen gyda'r gwaith ar y Cytundebau Cyflawni. Byddai hyn yn cynnig £100k fesul CBC os yw'n cael ei ddosbarthu yn gyfartal, ond deellir ei fod yn fwy tebygol o gael ei gynnig i'r CBCau hynny sydd eisoes wedi dechrau gweithio ar eu Cytundebau Cyflawni. Ar hyn o bryd, mae Rhanbarth Prifddinas Caerdydd wedi paratoi Cytundeb Cyflawni drafft ac wedi cwblhau ymgynghoriad, ond nid yw wedi cyflwyno hwn i Lywodraeth Cymru. Mae gan Uchelgais Gogledd Cymru ddrafft cyntaf o Gytundeb Cyflawni a bydd ymgynghoriad yn cael ei gynnal arno dros yr haf. Nid yw'r ddau CBC arall wedi dechrau gweithio ar eu Cytundebau Cyflawni. Mae hyn yn golygu bod £200k posib ar gael i Uchelgais Gogledd Cymru - £100k pan fo Cytundeb Cyflawni drafft yn cael ei gytuno gan y CBC (Medi 2025) a £100k pan fo Cytundeb Cyflawni terfynol yn cael ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru (DS: mae'r Cytundeb Cyflawni terfynol angen nodi sut fydd y CDS yn cael ei ariannu'n llawn gan y CBC, a'i gyflwyno erbyn 31.03.2026 i fedru hawlio'r ail grant o £100k).

Dyranriad cyllideb CBC ar gyfer y CDS 2025/26

Cytunodd y CBC ar ei gyllideb ar gyfer blwyddyn ariannol 2025/26 yn ei gyfarfod ar 17 Ionawr, 2025. Mae'r gwariant refeniw a'r incwm a gyfunwyd ar gyfer y CDS fel a ganlyn:

North Wales Corporate Joint Committee's 2025/26 revenue budget.						Appendix 1
	Strategic Planning	Transport	Investment Zone	Corporate Joint Committee	Total Budget	
Expenditure	(£)	(£)	(£)	(£)	(£)	
Employees						
Employee expenditure (Pay, N.I. & Superannuation)	226,230	112,970	0	428,880	768,080	
Lay members allowance	0	0	0	1,230	1,230	
Employees Total	226,230	112,970	0	430,110	769,310	
Travel						
Travel and subsistence	940	400	0	1,660	3,000	
Travel Total	940	400	0	1,660	3,000	
Supplies and services						
Tools and equipment	3,440	1,470	0	5,090	11,000	
Miscellaneous supplies	940	400	0	1,660	3,000	
Engagement and meetings	930	1,160	0	2,780	4,870	
Audit Wales' fees	0	0	0	30,000	30,000	
External consultants	132,500	66,340	0	10,000	208,840	
Insurance	15,000	15,000	0	30,000	60,000	
Systems	4,770	5,960	0	14,310	25,040	
Supplies and services Total	157,580	90,330	0	94,840	342,750	
Support Services						
Finance Services Support (Includes S151 Officer)	11,630	10,920	0	47,100	69,650	
Legal (Includes Monitoring Officer)	12,940	12,940	0	27,330	53,210	
Democratic Support	14,220	17,770	0	42,650	74,640	
Corporate Services	4,750	4,920	0	12,710	22,380	
Information Technology	3,210	1,380	0	5,690	10,280	
Support Services Total	46,750	47,930	0	135,480	230,160	
Set-up costs						
Legal	0	0	0	50,000	50,000	
External consultants	0	0	0	72,000	72,000	
Investment Zone	0	0	180,000	0	180,000	
Set-up costs Total	0	0	180,000	122,000	302,000	
Total Expenditure Budget	431,500	251,630	180,000	784,090	1,647,220	
Investment Zone Contribution from reserve	(56,460)	(67,450)	(180,000)	(440,830)	(564,740)	
Total Net Expenditure Budget	375,040	184,180	0	343,260	902,480	
	Strategic Planning	Other functions		Total Levy	2024/25 Levy	(Increase) / Decrease
Income	(£)	(£)		(£)		
Partners Contributions through a levy						
Conwy County Borough Council	(59,630)	(87,190)		(146,820)	(123,880)	(22,940)
Denbighshire County Council	(52,660)	(74,050)		(126,710)	(107,300)	(19,410)
Flintshire County Council	(84,450)	(118,820)		(203,270)	(172,610)	(30,660)
Cynfor Gwynedd	(53,860)	(90,830)		(144,690)	(121,130)	(23,560)
Isle of Anglesey County Council	(37,540)	(52,800)		(90,340)	(76,710)	(13,630)
Wrexham County Borough Council	(73,770)	(103,750)		(177,520)	(150,420)	(27,100)
Eryri National Park Authority	(13,130)			(13,130)	(12,770)	(360)
Total Income Budget	(375,040)	(527,440)		(902,480)	(764,820)	

Mae'r gyllideb gwariant gros ar gyfer gwaith CDS yn £431,500 sy'n cynnwys yr holl gostau staffio, ymgynghoriaeth, cyflenwadau a gwasanaethau, a chostau cefnogi eraill. Y ffynhonnell gyllid ar gyfer hyn yw'r cyfraniad cymesur gan bob awdurdod lleol sy'n £375,040 + cyfraniad o'r cronfeydd wrth gefn o £56,460.

Pe byddai'r gyllideb bresennol yn parhau'n statig am gyfnod y CDS, yna byddai cyfanswm y gyllideb yn £2,157,500 o flwyddyn ariannol 2026/27 (h.y. £431,500 x 5). Pan fo hyn yn cael ei gymharu gydag amcan gost GSCGC, byddai hyn yn gadael diffyg cyllidol o £1,118,984 (neu £223,796.81 y flwyddyn). Fel canllaw syml, mae hyn yn cynrychioli gofyn blynyddol cyfartalog o £31,970.97 ychwanegol gan bob awdurdod lleol.

I gwblhau'r Cytundeb Cyflawni i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru, rhaid i'r CBC nodi'r costau ar gyfer cynhyrchu'r CDS, a'r ffigyrau a ddarparwyd gan GSCGC yw'r unig amcangyfrifon rhesymol sydd ar gael ar gyfer y diben hwn. Maent hefyd yn unol â chostau tebyg sydd wedi'u cyfrifo gan Ranbarth Prifddinas

Caerdydd yn eu Cytundeb Cyflawni drafft a'r amcangyfrifon ehangach a wnaed gan y CBC eraill oedd wedi nodi costau posib o £3.5-£4.5m. Hyd yn oed yn fwy hanfodol yw'r ffaith bod yn rhaid i'r CBC hefyd ddangos ei fod wedi dyrannu cyllideb ddigonol i gwrdd â'r costau hyn dros oes y prosiect CDS, cyn cyflwyno'r Cytundeb Cyflawni i Lywodraeth Cymru am gymeradwyaeth.

Ffyrdd i gwrdd â'r diffyg ariannol

Pan wnaeth GSCGC baratoi'r amcangyfrifon cost i gynhyrchu CDS (tabl 5 isod), fe nodwyd cyfran y gost ar gyfer pob awdurdod lleol hefyd, yn seiliedig ar faint poblogaeth pob ACLI (tabl 7 isod).

Table 5 - Annual Budget for the 5 Year Delivery Programme (skeleton staff year 1 only)

COST	Year 1 2022/23	Year 2 2023/24	Year 3 2024/25	Year 4 2025/26	Year 5 2026/27
Project start-up	£50,000	£0	£0	£0	£0
SDP Team	£82,070	£448,848	£448,848	£448,848	£448,848
SDP Team Start-up	£13,000	£0	£0	£0	£0
Evidence Base	£0	£265,000	£265,000	£265,000	£0
Examination costs	£0	£0	£0	£50,000	£200,000
Translation	£0	£12,500	£12,500	£12,500	£12,500
Printing	£0	£13,750	£13,750	£13,750	£13,750
IT/Database costs	£0	£20,000	£3,333	£3,333	£3,333
Total Annual Budget Cost	£145,070	£760,098	£743,431	£793,431	£678,431

Table 7 – Local Planning Authority cost apportionment (skeleton staff year 1)

Local Authority	Population	Proportion	SDP Cost Year 1 (£)	SDP Cost Year 2 (£)	SDP Cost Year 3 (£)	SDP Cost Year 4 (£)	SDP Cost Year 5 (£)	Total SDP Cost (£)
Anglesey	70,000	10.02%	14,533	76,145	74,476	79,484	67,964	312,602
Gwynedd	103,000	14.74%	21,391	112,076	109,619	116,991	100,035	460,112
Snowdonia National Park	25,400	3.63%	5,270	27,613	27,007	28,823	24,646	113,359
Conwy	113,000	16.18%	23,476	123,002	120,305	128,396	109,786	504,964
Denbighshire	95,300	13.65%	19,803	103,757	101,482	108,307	92,609	425,957
Flintshire	155,600	22.28%	32,321	169,347	165,633	176,773	151,152	695,226
Wrexham	136,100	19.49%	28,277	148,159	144,910	154,656	132,240	608,242
North Wales	698,400	100.00%	145,070	760,098	743,431	793,431	678,431	3,120,461

Tra bo'r dyraniad costau bob blwyddyn yn gallu amrywio, mae'r amcangyfrif cyllideb cyffredinol yn ddigon cadarn i'w ddefnyddio er dibenion cyflwyno'r Cytundeb Cyflawni. Y prif wahaniaeth yw y gallai fod yn symlach i gyfartalu'r gyllideb sydd ei hangen o flwyddyn i flwyddyn. Gwahaniaeth arall yw y gwnaed y cyfrifiadau gwreiddiol yn 2021, ac mae'n ddarvoudus amcangyfrif cynnydd yn sgil costau cynyddol a chwyddiant ers hynny. Mae cynnydd rhesymol o 5% wedi'i gymhwyso, sy'n dod â chyfanswm y gyllideb sydd ei hangen ar gyfer y CDS i £3,276,484. Mae hyn yn cael ei gymharu isod gyda'r gyllideb sydd ar gael ar gyfer CDS yn y gyllideb CDS sydd wedi'i chymeradwyo ar gyfer 2025/26.

Cymharu'r gyllideb:

a) Cyllideb Refeniw CDS y CBC 2025/26 a'r 5 mlynedd sy'n cael ei rhagamcanu (2026/27-2030/31)

£	2025/26	Rhagamcan 5 Mlynedd
Gweithwyr	226,230	1,131,150
Ymgynghorwyr allanol	132,500	662,500
Teithio	940	4,700
Deunyddiau a Gwasanaethau	25,080	125,400
Gwasanaethau Cefnogol	46,750	233,750
Cyfanswm	431,500	2,157,500

b) Amcan gyllideb CDS wedi'i pharatoi gan GSCGC

£	5 Mlynedd
Cyllideb CDS	3,120,461
+ lwfans am gostau cynyddol (5%)	3,276,484

c) Cyllideb wedi'i Rhagamcanu llai Amcan Gostau (diffyg)

£	5 Mlynedd	y flwyddyn
	-1,118,984	-223,796.80

Dosbarthiad y Diffyg:

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynghori ei bod yn briodol rhannu'r costau rhwng yr awdurdodau lleol cyfansoddol yn y CBC, yn seiliedig ar eu poblogaeth. Cafodd y dull yma ei fabwysiadu gan y CBC a dyma sut mae'r cyfraniadau i gyllideb refeniw CDS y CBC 2025/26, wedi'u cyfrifo. Wrth ddefnyddio'r dull hwn i rannu'r diffyg blynyddol sydd i'w weld uchod, bydd angen i'r CBC ddod o hyd i'r cyfraniad blynyddol a ganlyn (colofn d), yn ogystal â'r hyn a wnaed eisoes i gyllideb 2025/26 (colofn f), ar gyfer cyfnod pum mlynedd y prosiect CDS. Nid yw hyn yn atal ffynonellau ariannu eraill rhag cael eu hymchwilio ond nid yw'n darparu'r 'senario waethaf' o ran cynllunio ariannol strategol gan y CBC.

Apportionment of SDP budget shortfall by LPA							
a	b	c	d	e	f	g	h
LPA	Population	%	Population % applied to annual budget shortfall	Annual shortfall x5	2025/26 Strategic Planning Budget Contribution*	2025/26 Contribution plus annualised shortfall	Total Annual Contribution x 5
Anglesey	70,000	10.02%	22,430.95	112,154.75	37,540	59,970.95	299,854.75
Conwy	113,000	16.18%	36,209.96	181,049.82	59,630	95,839.96	479,199.82
Denbighshire	95,300	13.65%	30,538.14	152,690.69	52,660	83,198.14	415,990.69
Flintshire	155,600	22.28%	49,860.80	249,304.00	84,450	134,310.80	671,554.00
Gwynedd	103,000	14.75%	33,005.54	165,027.71	53,860	86,865.54	434,327.71
Snowdonia National Park	25,400	3.64%	8,139.23	40,696.15	13,130	21,269.23	106,346.15
Wrexham	136,100	19.49%	43,612.18	218,060.89	73,770	117,382.18	586,910.89
	698,400		223,796.80	1,118,984.00	375,040	598,836.80	2,994,184.00
					56,460	282,300	3,276,484.00
					* NB: there was a contribution from reserves of £56,460 in year		Assumes contribution from reserves will be repeated for 5 years

Byddai hyn yn arwain aty cyfanswm cyfraniadau blynyddol a welir yng ngholofn g uchod, , fyddai'n rhoi digon o gyllid i dalu am gyfanswm yr amcan gostau (+ cynnydd o 5%) (colofn h), os byddai'n cael ei gynnal dros gyfnod pum mlynedd y CDS . Hefyd, mae cafeat ar hyn o ran y ffaith nad oedd y cyfraniadau gan yr ACLI i gyllideb refeniw 2025/26 yn cwrdd â chyfanswm gwariant y gyllideb, a bu'n rhaid troi at y cronfeydd wrth gefn i gael cyfraniad i gau'r diffyg. Nid yw'n glir, ond mae tybiaeth y byddai'r cyfraniad hwn yn parhau am gyfnod pum mlynedd y prosiect CDLI. Os nad yw hyn yn wir, yna byddai angen dod o hyd i £282,300 ychwanegol ar gyfer y CDS. h.y. 5 x £56,460.

Goblygiadau i'r CBC:

Mae'r cyfrifiadau a'r cyfraniadau cost ychwanegol uchod yn cynrychioli cynnydd ar gyfartaledd o 60% ar y ddarpariaeth a wnaed i gyllideb refeniw Cynllunio Strategol y CBC yn 2025/26. Er bod y cynnydd yma'n sylweddol mae'n wir dweud mai dim ond y costau cychwynnol o gynhyrchu'r CDS a gafodd eu hystyried wrth osod cyllideb CBC am 2025/26. Mae'n arbennig o berthnasol i nodi hyd yn oed gyda'r cynnydd gofynnol yn y cyfraniad sydd wedi'i amlinellu uchod i gwrdd â'r diffyg yn y gyllideb, byddai'r cyfanswm cyfraniadau wedi'u rhannu sy'n cael eu dangos yng ngholofnau g a h uchod, yn dal yn llai na'r rhai sydd wedi'u nodi yn y gwaith a wnaed gan GSCGC yn ôl yn 2021 (gweler tabl 7 uchod).

Felly, mae'r asesiad uchod wedi cael ei baratoi i friffio uwch swyddogion ac Aelodau, gyda'r bwriad o ddylanwadu ar y broses gosod cyllideb wrth symud ymlaen o 2026/27, a than bydd y CDS wedi cael ei fabwysiadu yn 2031, yn ogystal â hwyluso trafodaethau pellach am ariannu gyda Llywodraeth Cymru.

Ffyrdd posib i leihau'r diffyg yn y gyllideb:

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi bod cyllid o bosib ar gael eleni fel grant unwaith ac am byth o hyd at £200k. Byddai hyn o bosib yn ddigon ar gyfer tua 20% o'r diffyg cyffredinol ac felly'n lleihau lefel y gofyn ychwanegol i'r ACLL mewn blynyddoedd dilynol. Byddai'r gallu i drosglwyddo unrhyw gyllideb sydd heb ei defnyddio o 2025/26 hefyd yn gymorth i ostwng y costau ychwanegol yn y dyfodol i'r ACLL. Hefyd, dylid cynnal asesiad o lefel ac argaeledd unrhyw gronfeydd wrth gefn neu falansau eraill a allai fod wedi cronni o gyllideb heb ei gwario mewn blynyddoedd blaenorol i helpu gyda hyn.

Ar yr un pryd, mae adolygiad o waith GSCGC ar y gweill er mwyn sefydlu p'un a oes unrhyw sgôp i leihau'r costau.